

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ל



לעילוי נשמת
דינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

- א. וכל הקודם בהן זכה [יתבאר בגמרא מחלוקת האם דווקא בשבחם, או אפילו בגופם (ולא מורין כן.)]
- ב. רשב"ג אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה [יתבאר בגמרא שאפילו בגופם ומורין כן לכתחילה].
- ההופך את הגלגל ברה"ר והוזק בהן אחר: חייב בנזקו [יתבאר במסקנת הגמרא שאסור לזכות בהם, כיוון שאין להם שבח ולכן לא שייך לקנוס גופו או שבחו.]

גמרא

דעת רבי יהודה – הניח ברשות מצווה / קשים / זבל

לימא מתני' דלא כר' יהודה-

דתינא ר' יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים, אדם מוציא זבלו לרה"ר, וצוברו, דהיינו שרשאי להניחו, כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה, שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ שלא יהיו מקפידים על כך.

(תירוץ) אפי' תימא רבי יהודה,

מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק.

אמנם הגמרא מקשה, שמובא במשנה לגבי גמל שהיה טעון פשתן ונדלק מאשו של בעל החנות, שאם בעל החנות הניח נרו מבחוץ, בעל החנות חייב. ועל זאת מוסיף רבי יהודה:

(קושיה) והתנן רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא ברשות - מאי לאו משום רשות בית דין (פרסומי ניסא)! אלמא לא מחייב אם הניחו ברשות.

(דחיה) לא משום רשות מצווה: כמבואר בברייתא למטה:

דתינא רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות ב"ד של מצווה.

ת"ש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים, כגון פותקין ביבותיהן, אם הזיקו חייבין לשלם. ורבי יהודה פוטר.

להלן שני תירוצים שעדיין אפשר להעמיד את משנתנו כרבי יהודה:

א. רב נחמן - מתני' שלא בשעת הוצאת זבלים ור' יהודה היא.

ב. רב אשי אמר תבנו וקשו תנן, שעדיין לא נעשו זבל וקשים הן, חייב משום

דמשרקי - לעיל ('אלו שאמרו') דיבר בזבל שאינו נוח להחליק.

[עד כאן דף ל עמוד א]

[משנה] המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים - הקודם בהן זכה

- א. רב בין בגופן בין בשבחן מה שהשביחו ברה"ר - סבר קנסו גופן משום שבחן.
- ב. זעירי אמר בשבחן, אבל לא בגופן - סבר לא קנסו גופן משום שבחן.
- תנן ההופך את הגלגל, היינו רעי שאינו משביח, שמשובח ועומד, ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו.

(קושיה 1.) ואילו כל הקודם זכה לא קתני - לפי זעירי מובן, שכיוון שלא משביח.

(תירוץ) תנא לרישא המוציא תבנו וקשו וה"ה לסיפא.

(קושיה 2.) והא תני עלה בברייתא (ס"ד מתייחס על הסיפא) - אסורין משום גזל.

(תירוץ) כי קתני אסורין משום גזל אכולה מתני' קאי אפילו על הרישא (תבן וקשו)

שמוטר לזכות בה, ואזי מוכרח לפרש הכוונת הברייתא היינו לאותו שקדם וזכה.

מתניתין

השופך מים ברה"ר והוזק בהן אחר: חייב בנזקו.

המצניע את הקוץ, ואת הזכוכית, והגודר את גדרו בקוצים, וגדר שנפל לרה"ר, והוזקו בהן אחרים: חייב בנזקו.

גמרא

אמר רב לא שנו אלא דנטפסו כליו במים, אבל הוא עצמו פטור - קרקע עולם הזיקתו.

רב הונא מקשה עליו, שכיוון שהוא מחייב על נזקי כלים, היינו משום שלא הפקיר את מימיו, ולאו בורו הוא שיפטר מנזקי כלים, אם כן, מדוע לא מחייב אותו על נזקי גופו, שהתערבו המים בעפר ונעשה רפש.

(קושיה) א"ל רב הונא לרב לא יהא אלא כרפשוכי?!

(דחיה) מי סברת דלא תמו מיא!? בדתמו מיא^צ נבעלו ואין כאן מים!

ותרתי למה לי? הרי הוא ביאר במשנה דלעיל (כח ע"ב), לגבי נשברו כדו והוחלק אחד במים, שחייב משום טינוף כליו אך לא משום נזקי גופו.

(תירוץ) חדא בימות החמה, וחדא בימות הגשמים, למרות שעשה בהיתר, אם הזיק חייב לשלם, כדלהלן:

דתינא כל אלו שאמרו: פותקין ביבותיהן לקלח שופכים לרשות הרבים, וגורפין מערותיהן:

בימות החמה: אין להן רשות.

ובימות הגשמים: יש להם רשות, ואע"פ שברשות, אם הזיקו חייבין לשלם.

[משנה] המצניע את הקוץ

א"ר יוחנן לא שנו אלא מפריח, אבל מצמצם לא - לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים.

ת"ר המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו, ובא בעל כותל וסתר כותלו, ונפל לרה"ר והזיקו: חייב המצניע.

א"ר יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע, שהיה המצניע לעלות על דעתו שכותל זה עומד לסותרו, אבל בכותל בריא: המצניע פטור, וחייב בעל הכותל^צ שהיה לו לסלקם משם. מכך לומד רבינא חידוש דין:

זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו, ובא בעל דלי ונטל דליו: חייב בעל הבור - וישנו חידוש ביחס לדין הראשון והוא:

מהו דתימא התם כותל רעוע אין סיבה לחייב את בעל הכותל דלא הוי ידע ליה למצניע דלודעיה שיבוש ויסיר זאת [ובכותל בריא חייב בעל הכותל שהוא עשה דבר משונה לסתור כותל בריא], אבל הכא דידע ליה לבעל הבור הוה ליה לאודועיה שהוא נוטל את דליו - קמ"ל שאין טעם משום שיכול להודיעו או לאו.

חסידיים הראשונים - זהירותם

ת"ר חסידיים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה. רב ששת שדי להו בנורא אש.

רבא שדי להו בדגלת נהר חידקל.

האי מאן דבעי למהוי חסידיא:

אמר רב יהודה לקיים מילי דנזיקין.

א. רבא אמר מילי דאבות.

ב. ואמרי לה מילי דברכות.

מתניתין

המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים, דהיינו שירקבו התבן והקשו ויעשו זבל, והוזק בהן אחר חייב בנזקו.

^צ מפקר להו והוי בור ופטור בו הכלים וי"ל דלא תמו כל כך שלא יהא עדיין ראויין לשום דבר ואי הוה גרס איפכא הוה ניחא מי סברת דתמו מיא!? ונכנסו בעפר ונעשה טיט, לא, דלא תמו מיא, שהמים צלולים עדיין, דמסתמא לא אפקרינהו: ^צ תוספות ד"ה חייב בעל הכותל. וא"ת כותל רעוע נמי איבעי ליה לאסוקי אדעתיה שמא הצניעם שם כשהיתה בריא וי"ל דמ"מ ראוי המצניע להתחייב כיון שפשע ואין צריך להעמיד ברעוע מעיקרו:

^צ תוספות ד"ה לא יהא אלא כרפשו. הא דלא דייק הכי לעיל (דף כח.) בהוחלק אחד במים משום דהתם לא איירי כששכנסו בכוונה אבל הכא תנא השופך משמע ששכנס בכוונה במקום שנעשין רפש וטיט א"נ ברישא קתני הוחלקו משמע דלא עשו המים אלא החלקה אבל הכא קתני הוזק משמע שבמים עצמן הוזק: ^צ תוספות ד"ה בדתמו מיא. פירוש בתמו מיא נמי איירי וניחא ליה לאוקמי בין תמו בין לא תמו ודוקא בכלים מלאוקמי דוקא בלא תמו ובין בכלים ובין בעצמו וא"ת ואי תמו מיא סתמא

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא ל



לעילוי נשמת
דיינה ליבה בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן.

(קושיה) איני, והא רב הונא אפקר חושלי אדם אחד ששטח שעורים קלופים כדי יתיישבו והפקירם.

רב אדא בר אהבה אפקר סליקוסתא פסולת עיצורי תמרים, פירוש אחר, שמרי תמרים של שר שמתייבשים – כשמעתייה שמורין כן.

(תירוץ) הנהו מותרין הוו שהתרו בהם כמה פעמים.

[עד כאן דף ל עמוד ב]

(קושיה) והא לא תני ברייתא הכי דתנן-

[רישא] המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים, והוזק בהן אחר: חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ומותר משום גזל.

[סיפא] וההופך את הגלל לרה"ר והוזק בהן אחר חייב ואסור משום גזל.

עתה הגמרא מיישבת, שכל דברי רב מתייחס על הרישא (בתבן וקש), אבל בגלל הוא מודה שאסור לזכות בו.

(מסקנה) אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית!? דבר שיש בו שבח, קנסו גופו משום שבחו, דבר שאין בו שבח, לא קנסו.

לרב - לאלתר קנסין או לכי מייתי שבחא קנסין.

איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן משום שבחו-

לאלתר קנסין, או לכי מייתי שבחא קנסין?

ת"ש מדקאיריין גלל סיפא - לקושיא (2) שהקשו, משמע שסובר שאפילו שלא השיב עדיין, שהרי גלל לא משיב כלל, ועם כל זאת, הקשו עליו.

(דחיה) ותסברא!? כי אייריין גלל מיקמי דלשני רב נחמן, לבתר דשני רב נחמן מי איכא למירמא גלל כלל.

ולכן אין להוכיח משם, והגמרא נשאת בספק.

האם נחלקו רב וזעירי במחלוקת תנאים - שטר שיש בו ריבית / המוציא תבנו

וקשו

לימא כתנאי-

שטר שכתוב בו שלווה רבית:

א. ר"מ - קונסין אותו ואינו גובה^א לא את הקרן ולא את הרבית.

ב. וחכמים אומרים - גובה את הקרן אבל לא את הרבית.

לימא רב דאמר כרבי מאיר, וזעירי דאמר כרבנן.

אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לרבנן -

עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן, דבהתירא, אבל הכא קרן גופא קמזיק עתיד להזיק.

וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ-

עד כאן לא קאמר ר"מ התם, אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא קציצה^ב ועבר על לאו של 'לא תשימון עליו נשך', אבל הכא מי ימר דמזיק?

שיטת רשב"ג במשנתנו

עתה, הגמרא מנסה לתלות את מחלוקת רב וזעירי במחלוקת ת"ק ורשב"ג, המופיעים במשנתנו - כדלהלן:

לימא כהני תנאי-

להלן הברייתא לאחר תיקון הגמרא בדברי ת"ק שכתב כל הקודם זכה בהם, וממשיכה ואמרת 'אסורין משום גזל' ומחלוקת בין גופם לשבחים:

המוציא תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והוזק בהן-

א. [ת"ק] אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה: **בשבחן**, ואסורין משום גזל: אגופן

ב. ר"ש בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם, וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל דהיינו אפילו על גופם.

לזעירי - ודאי תנאי היא שא"א להעמיד את רשב"ג כמותו.

לרב -

דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחו -

והכא בהלכה ואין מורין כן קא מפילגי ר"ל ת"ק אמר שלא מורין כן, 'כל קודם הקודם זכה בהם' היינו אפילו גופם בדיעבד, אך אם בא לשאול 'אסורין משום גזל', ורשב"ג סובר שמורין ק.

דאתמר - לגבי האם מורין כן או לאו:

רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן.

לפי שלא היה עבירה בגוף המלוה אלא בשטר אבל ברבית יש עבירה דהלואה ברבית אפי' בלא שטר אע"ג דאמרינן דמשעת כתיבה עבד ליה שומא בלא שטר נמי איכא איסורא בהלואה הקשה ריב"א אם יפסיד כל חובו לגמרי מצינו הלואה חוטא נשכר ואור"י דאין זה קושיא כי המלוה שמרויח קנסו בגוף מחמת השבח ומתוך כך יזהר אבל הלואה אין לנו במה לקנסם שתחילתו על מנת לפרוע הוא לוח:

^א תוספות ד"ה שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. נראה לר"י שר"מ קונסו להפסיד החוב לגמרי אפי' בהודאה ועדות אחרת כדמשמע לישנא דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית דמשמע דאין גובה כלל וכן משמע מדמדימי לקנסו גופו משום שבחו שמפסיד גוף הממון ואין להקשות דבפרק איזהו נשך (ב"מ דף עב. ושם) מדמי הך דהכא דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי ההיא דשטרי חוב כר"מ והיכי מדמי דהכא מפסיד גוף המלוה והתם אינו מפסיד אלא השטר דמה שאין מפסיד שם אלא השטר